

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Drobná církevní architektura v kulturní tradici
vybraného regionu Čech**

Petra Vlková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Práce se zabývá způsoby obnovy památek drobné církevní architektury, jejich identifikací a dokumentací. Úvodní část obsahuje informace o drobných církevních památkách a způsobech jejich záchrany. Jedná se o Poběžovicko, oblast mezi Domažlicemi a Tachovem – o vysídlenou sudetskou krajinu, kde po odsunu německého obyvatelstva posléze dominovala pohraniční stráž. Lokalizace – městečko Poběžovice, klášter Pivoň, zaniklé obce např. Skláře, soubor křížů v okolí Puclic.

Lokalita je zajímavá, opuštěná a málo probádaná, přímo se nabízí pro hlubší výzkum, ve kterém by byly uchopeny souvislosti krajinotvorné, civilizační, historické s přesahem do současnosti i budoucnosti.

Přínosem této práce jsou možnosti obnovy památek a venkovské krajiny a její zatraktivnění pomocí různých grantů a dotací. Práce by měla sloužit jako pomůcka pro získání finančních prostředků z dotačních titulů pro opravu a trvale udržitelný rozvoj drobných památek. Tyto informace jsou doplněny mapou, názornými příklady procesu rekonstrukce vybraných drobných staveb, rovněž obrazovou dokumentací návrhů a již realizovaných příkladů moderní architektury vztahující se k danému tématu. Celá práce by tak mohla sloužit jako podklad pro obecní správu, turismus a širokou veřejnost.

Klíčová slova: drobná církevní architektura, boží muka, kříže, kapličky, obnova, granty, dotace

Cíl

Diplomová práce se zabývá způsoby obnovy památek drobné církevní architektury, jejich identifikací a dokumentací. Úvodní část obsahuje informace o drobných církevních památkách a způsobech jejich záchrany v oblasti Poběžovicka. Jedná se o oblast mezi Domažlicemi a Tachovem – vysídlenou sudetskou krajinu, kde po odsunu německého obyvatelstva posléze dominovala pohraniční stráž. Lokalizace – městečko Poběžovice, klášter Pivoň, zaniklé obce např. Skláře, soubor křížů v okolí Puclic.

Spolupráce s místními architekty a památkáři při obnově venkovského genia loci pohraničí v západních Čechách nabídla zajímavá řešení.

Oblast je velice zajímavá, opuštěná a málo probádaná lokalita, která se přímo nabízí pro hlubší výzkum, ve kterém by byly uchopeny souvislosti krajinotvorné, civilizační, historické s přesahem do současnosti i budoucnosti.... Paradoxně se tato krajina Sudet, bývalých hraničních vojenských hvozdů, stává vyhledávaným cílem turistů, kteří hledají kontrast k velkoměstské urbanizaci.

Přínosem této práce jsou systémové možnosti obnovy památek a venkovské krajiny a její zatraktivnění pomocí různých grantů a dotací. Práce by měla sloužit jako pomůcka pro získání finančních prostředků z dotačních titulů pro opravu a trvale udržitelný rozvoj drobných památek. Tyto informace jsou doplněny mapou, názornými příklady procesu rekonstrukce vybraných drobných staveb, rovněž obrazovou dokumentací návrhů a již realizovaných příkladů moderní architektury vztahující se k danému tématu. Celá práce by tak mohla sloužit jako zajímavý podklad pro obecní správu, turismus a širokou veřejnost.

Metodika

Práce se dělí na tři samostatné části:

I. Teoretická část,

II. Výzkumná část

III. Praktický výstup z výzkumné části

V první, teoretické části, je cílem studium odborných textů a následná sumarizace všech dostupných informací z oblasti drobné církevní architektury. Jedná se o vznik a druhy drobné církevní architektury, včetně jejich zařazení. Zároveň jsou v této kapitole udány zásady obnovy těchto památek i příklady moderní architektury a možnosti získání finančních prostředků k této činnosti.

Ve druhé, výzkumné části jsou obsaženy výsledky dokumentace a subjektivní kategorizace podle současného stavu jednotlivých památek a jejich popis na zkoumaném území. Součástí této práce je i obrazová příloha, která obsahuje fotografie jednotlivých památek.

Ve třetí části, praktického výstupu z výzkumné části jsou dány výsledky celé práce. Pomocí těchto nashromážděných informací se pokusím vytvořit projekt rozvoje zájmové oblasti. Cílem je zatraktivnit danou oblast, přiblížit drobnou církevní architekturu lidem a zvýšit jejich zájem o ni. To je docílit např. vypracovanou hipostezkou vedoucí danou lokalitou.

Vlastní práce a výsledky

Výzkumná část diplomové práce se zaměřuje na zdokumentování a zmapování památek drobné církevní architektury v oblasti Poběžovicka (městečko Poběžovice, klášter Pivoň, zaniklé obce např. Skláře) a v katastru obce Puclice.

Součástí výzkumu je pasport stavu památek, jejich vlastníků a návrh jejich obnovy. V rámci výzkumné činnosti byl proveden průzkum jednotlivých lokalit, byla vytvořena fotodokumentace jednotlivých kapliček, křížů a božích muk.

V této části práce je uveden soupis sledovaných staveb drobné církevní architektury v jednotlivých obcích, převážně křížů. U každé obce se nachází krátký úvod, který představuje vlastní obec, obzvláště z hlediska historického a demografického.

Tabulky systematicky udávají identifikaci jednotlivé památky: katastrální území, číslo parcely, využití pozemku a vlastníka pozemku.

Vlastní památky jsou v jednotlivých oblastech označeny číslem, které odpovídá číslu zakreslení v mapě v obrazové příloze.

Hlavním cílem projektu hipostezky je přivést a rozšířit turistický ruch do těchto neprávem opomíjených míst. Souhrnem všech aspektů vznikají náměty, jak propojit přírodu, drobnou architekturu a turismus do přijatelného výsledku. V současné době lidé hledají nové zajímavé podněty a způsoby trávení volného času, mezi něž nepochybně patří i hipoturistika. Důkazem je rychle se rozrůstající síť stezek na území České republiky. Důležitou myšlenkou pro zvýšení turistického ruchu v oblasti Českého lesa, kde se odehrává předmět diplomové práce, je nepochybně prozatím nedokončený projekt hipostezky, která bude přímo navazovat na stezku šumavskou. Její podoba zatím není úplně konkrétní, ale pravděpodobně bude přímo procházet obcí Poběžovice. Na tento úmysl je navázáno a je doplněna trasa o zkoumanou oblast. Také je nabízena moderní zábava - geocaching, který lze s malými náklady realizovat i zde.

Závěr

Diplomová práce splnila beze zbytku zadané a vytyčené cíle. V první teoretické části práce nabízí přehled různých aspektů problematiky malých sakrálních památek. Je uplatněno hledisko historického vývoje, architektonické typologie, použitých materiálů a tvarosloví. Zvláštní hledisko je věnováno speciální situaci v pohraniční oblasti Sudet v západních Čechách. Zde se vyskytují nejen zchátralé drobné stavby, ale po nuceném vysídlení obyvatelstva i celé zaniklé vesnice. V této lokalitě je tedy nutno věnovat zvýšenou pozornost technologiím obnovy a údržby historických stavebních artefaktů. Udržitelnost památek je závislá na aktivitě místních obyvatel a též na získání finančních zdrojů, proto jsou podrobně rozepsány možnosti grantové politiky v širokém spektru evropských, státních a místních zdrojů čerpání.

V druhé výzkumné části se diplomová práce zabývá zmapováním drobné církevní architektury v předmětných Sudetech, bývalých hvozdů pohraniční stráže na rozhraní okresů Tachovského a Domažlického. V terénu bylo nafoceno a prozkoumáno téměř 90 drobných objektů, které jsou popsány v textové i obrazové části. Zároveň je uveden příklad konkrétní obnovy objektu kříže s materiálovými a finančními aspekty. Podnětem k následování mohou být i přiložená dokumentace projektu a fotografie realizace nové kaple. Je to ilustrace, jak nahradit mizející historii moderní stavbou kaple.

Popisované území je zejména dnes inspirativním zdrojem pro možnost vybudování různých turistických aktivit, což je popsáno v třetí kapitole praktického výstupu diplomové práce. V této řídké obydlené lokalitě Českého lesa se přímo nabízí možnost trasování hipostezky, která zajímavým způsobem propojuje malebnou nedotčenou přírodu s cílovými body, milníky času, drobnou církevní architekturou. Tento praktický výstup může posloužit pro konkrétní regionální turistiku, je možné ihned bez problémů vytyčit danou hipostezku v krajině a vydat informační leták s mapkou a cílovými místy. Diplomová práce tedy přímo nabízí laické i odborné veřejnosti orientaci v problematice obnovy drobné církevní architektury v kulturní tradici daného regionu a zpřístupňuje konkrétní formou atraktivní lokality práce. Rovněž osvětluje použití moderních technologií např. geocaching, které zaujmou i děti, mládež, studenty, aby se do tohoto krásného regionu vydali a krajina by opět začala ožívat.

Přehled vybrané literatury:

- 1) Kateřina Kvasničková, Honza Florian, Miroslava Válová, Štěpánka Bláhovcová, Práce jako na kostele, Český západ – Místní partnerství, o.s., 2010 ISBN 978-80-904713-0-6
- 2) Jarmila Štogrová – Doležalová, Kaplička na návsi, křížek v polích, vydalo o.s. Drobné památky severních Čech, za podpory Nadace VIA, 2006 ISBN 978-80-239-7306-1
- 3) Irena Bukačová, Jiří Fák, Pamět krajiny, Soupis drobných památek Manětinsko - nečtinského regionu, Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2008 ISBN 978-80-87185-02-5
- 4) Tomáš Hájek, Irena Bukačová, Příběh drobných památek, edice Krajina domova, 2001 ISBN 80-900903-9-7
- 5) PhDr. Pavel Bureš, Tvář venkova, venkovské stavby 2012, Spolek pro obnovu venkova ČR, ISBN 978-80-260-3683-8
- 6) konference „Místní komunita a drobné památky Česká Lípa 13. - 14.5.2006, Občanské sdružení drobné památky severních Čech, ISBN 80-239-7306-1
- 7) Správa NP a CHKOŠ a Rotary klub Praha, Zapomenuté dědictví/ Vegressenes Erbe, 2004, ISBN 80-239-3684-0